

MAD-JNS

Milliyetçilik Araştırmaları Dergisi/Journal of Nationalism Studies

Cilt/Volume 5, Sayı/Issue 2, Ekim/October 2023, ss. 157-162.

ISSN: 2667-4459, E-ISSN: 2667-7911

URL: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/madergisi>

DOI: 10.53425/madergisi.1341136

Kitap İncelemesi/Book Review

ÖZGÜRLÜK ARAYIŞLARI

Yazar: Murray N. ROTHBARD

Çevirmen: Şeyma DOĞAN

Liber Plus Yayınları, 2016.

ISBN: 978-605-833-241-6

Kerem YAVAŞÇA

Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
kerem.yavasca@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3229-1722.

Geliş Tarihi: 11 Ağustos 2023; Kabul Tarihi: 30 Eylül 2023

Received: 11 August 2023; Accepted: 30 September 2023

GİRİŞ

Murray N. Rothbard 20. yüzyılda liberteryen düşüncenin önde gelen ve en etkili düşünürlerinden biridir. Yazarın yirmi beş kitabı ve yüzlerce makalesi akademik camiada ilgi çekmeye devam etmektedir. Ne var ki uluslararası akademik çevrelerdeki ününe rağmen Türkiye’de çok bilinen bir yazar değildir. Eserlerinin çok azı Türkçe’ye çevrilmiştir. Şeyma Doğan tarafından Türkçeleştirilerek Liber Plus yayınları tarafından 2016’da yayımlanan *Özgürlük Arayışları* isimli kitabı ise yazarın tanınmasını sağlayan görüşlerinin felsefî arka planını oldukça açık biçimde ortaya koyması bakımından dikkate şayan bir eserdir. Bunun yanı sıra, eserin ele aldığı konular açısından üç farklı yönü kitabın incelenmesini önemli kılmaktadır. İlk olarak, yazarın Soğuk Savaş yıllarında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) arasında yaşanan özellikle nükleer enerji alanındaki bilimsel rekabete getirdiği orijinal bakış açısı kitabın literatürdeki yerini değerli kılmaktadır. İkinci olarak, yazarın liberteryenizm kavramını tarihî ve siyasî olaylar çerçevesinde detaylı analiz etmesi kitabın bir diğer

önemli özelliği olarak sayılabilir. Üçüncü olarak ise ABD'nin tarihsel süreçte siyasî ve ekonomik gelişimini liberteryen bir bakış açısıyla detaylı inceleme girişimi kitabı özgün kılan bir diğer önemli noktadır.

1. BİRİNCİ BÖLÜM

Rothbard'ın bu eseri, farklı zamanlarda kaleme aldığı iki makalesinden oluşmaktadır. İlki, *Bilim, Teknoloji ve Devlet* başlıklı makalesidir. İkincisi ise *Sağ-Sol: Özgürlük Arayışları* ismiyle yayımlandığı makaledir. Yazarın, *Bilim, Teknoloji ve Devlet* başlıklı makalesi, temel olarak, Soğuk Savaş yıllarında ABD'nin bilim ve teknoloji politikalarına -özellikle askerî alanda- liberteryen bir çerçevede getirdiği eleştirilerine dayanmaktadır. 1959'ta kaleme alınan makale, 2004'te *www.mises.org* web sitesinde yayınlanana kadar okuyucuyla buluşmamıştır. Bu bağlamda, makale değerlendirilirken ABD ve SSCB arasında gerçekleşen askerî alandaki rekabete Soğuk Savaş yıllarındaki görünürlüğü ile yaklaşıldığı akıldaki tutulmalıdır. Böylece yazar tarafından ABD'nin askerî konularda bilimi ve teknolojiyi kullanma politikasına liberteryen siyaset felsefesi zemininde getirilen eleştiriler daha kolay anlamlandırılabilir.

Rothbard'a göre; genelde sosyal bilimlerde, özelde iktisat biliminde en önemli sorunlardan biri kaynakların dağıtım problemi. Toplumsal sorunlar ise temel olarak bu problemten kaynağını almaktadır. Bu sorun nezdinde yazar, serbest piyasa ekonomisinin en geçerli çözüm olduğunun altını çizmektedir. Yazara göre serbest piyasa ekonomisi, *...verimli kaynakların muntazam ve rasyonel şekilde dağılım ve paylaşımını yalnızca onun garanti edebilmesi... nedeniyle tercih edilmelidir* (s. 14). Zira bu yöntemin dışında kalan tek alternatif, devletin dayattığı ekonomidir. Devlete dayalı ekonominin verimsiz olması, onu kötü kılan en önemli özelliğidir. Rothbard'a göre ekonomiye -sınırlı da olsa- devlet müdahalesi ekonomi üzerinde tahribata yol açmaktadır. Zira, devlet müdahalesinin fiyat mekanizmasını ve işgücü piyasasını bozması kaçınılmazdır.

Rothbard, ekonomi açısından askerî konuların bir istisna oluşturmadığını iddia etmektedir. Verimliliği arttırmak için askerî konularda da özel sektörün yaratıcılığına ve verimliliğine inanmak gerekmektedir. ABD açısından konuya yaklaşıldığında, serbest piyasa ilkesinin dışına çıkılacak olursa kumanda ekonomisi politikaları yürüten SSCB'ye karşı ahlakî üstünlük yitirilecek ve hatta ABD

özgür dünya üzerindeki inandırıcılığını kaybedecektir. Bu noktada Rothbard'ın, SSCB karşısında ABD'nin üstünlüğünü serbest piyasa ekonomisinden aldığı düşüncesini taşıdığı açıktır. Bu fikre uygun düşecek şekilde, makalenin yazıldığı yıllarda ABD'de Dwight D. Eisenhower başkanlığında iktidarda olan Cumhuriyetçi Parti'nin askerî konularda serbest piyasa ekonomisi ilkesinden vazgeçmemesi gerektiğini vurgulamaktadır.

2. İKİNCİ BÖLÜM

Kitabın ikinci bölümünü oluşturan *Sol ve Sağ: Özgürlük Arayışları* makalesi 1965 yılında *Left and Right* dergisinde yayımlanmıştır. Makale temel olarak liberteryen düşünce çevrelerinin içinde bulunduğu umutsuz ve karamsar tablonun varoluş sebeplerini ortaya koymaktadır. Rothbard, liberteryenizm kavramının doğuşundan itibaren devrimci, özgürlükçü ve ümitvar bir yapıya sahip olduğunun altını çizerken, mevcut karamsar durumun kaynağının muhafazakarlık ideolojisiyle yakın ilişki içinde olmasına dayandırmaktadır. Zira yazara göre, muhafazakarlık tabiatı gereği geleceğe yönelik karamsar ve kötümser bir tutuma sahiptir.

Rothbard, tarihsel konjunktürde liberalizm, muhafazakarlık ve sosyalizm gibi meta ideolojilerdeki ayrışmayı anlamının yolunun *Eski Rejim'in* (Ancient Regime) ve ona karşı yürütülen mücadelenin felsefî arka planını kavramaktan geçtiğini ifade etmektedir. Çünkü, *Eski Rejim, ...toplumun büyük çoğunluğu için tiranlık, sömürü, durağanlık, kalıcı kast sınıfları, umutsuzluk ve ileri derecede açlıkla özdeşti [ve] ... özgürlüğün en büyük ve kudretli düşmanıydı* (s. 77). Keza Rothbard, *Eski Rejim'i* tanımlayan ana temanın feodalizm olduğunu vurgulamaktadır. Sanayi devrimi ve liberal devrim ortaya çıktığında çökmeye başlayan *Eski Rejim'in* ana savunucuları ise krallık rejimleridir. Zira, onu yıkmaktan kurtarmak için kapitalizmi devletleştirmek yani merkantilist hale getirmek ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu tutum ise tabiatıyla kralların despotik yönetimlerini güçlendirmiştir. 18. yüzyılda gerçekleşen liberal devrim ise *Eski Rejim'i* temelinden sarsan en önemli gelişmeye tekabül etmektedir. İnsanlık bu sayede özgürlüğün ve refahın nimetlerinden faydalanabilme şansına sahip olmuştur. Batı'da gerçekleşen Fransız Devrimi ve Amerikan Devrimi gibi büyük ölçekli siyasal, kültürel ve ekonomik sonuçlar yaratan vakalar sonucunda ...*statü toplumu yerini kısmen de*

olsa sözleşme toplumuna; askerî toplum da yerini kısmen sanayi toplumuna bırak[mıştır] (s.78).

Öyleyse Eski Rejim'e temelden bir karşı çıkışı yansıtan liberalizmin siyaseten sol bir çizgide, onun karşısında yer alan muhafazakarlığın ise sağ bir çizgide konumlandığı söylenebilir. Bu itibarla ideolojik kampaşma özgürlük karşıtı ve savunucuları arasında; yani liberalizm ve muhafazakârlık düşünceleri arasında yaşanmaktadır. Buna göre liberalizm özü itibariyle *radikal ve devrimci* bir düşünce akımıdır. Bu vurgulardan açıkça anlaşılacağı üzere Rothbard, devlet müdahalesinden masun, serbest piyasa kapitalizminin despotizm ile karşıt bir ilişki içinde olduğunu iddia etmektedir. Kapitalist ekonominin İtalyan şehirleri, Hollanda Konfederasyonu ve Hansa Birliği gibi devletlerin zayıf olduğu bölgelerde gelişmesi ise bunun en önemli delilidir. Hülasa Rothbard'a göre, liberteryenlerin içine düştükleri karamsarlık, siyasî ayrışmanın temellerini yanlış anlamlandırmaları sebebiyle muhafazakarlarla kurdukları yakın ilişkiye dayanmaktadır. Zira muhafazakarlık *Eski Rejim'in tükenmek üzere olan kalıntısıdır ve bu yüzden de geleceği yoktur (s. 76).*

Rothbard, liberalizm ve muhafazakarlık hakkında yaptığı okumadan farklı olarak, sosyalizm ve liberalizmin felsefî arka planı hakkında da oldukça ilgi çekici tespitler ortaya koymaktadır. Buna göre, Eski Rejim'in yıkımına neden olan liberal düşüncenin etkisi 19. yüzyılda akamete uğrayınca, onun yerini sosyalizm almıştır. Zira sosyalizm, liberalizm gibi devrimcidir. Liberalizm *...sönük ve yetersiz bir statükoyla yetinmeye başlayıp radikal coşkularını ve dolayısıyla liberal hedeflerini bir kenara bırak[ınca] sosyalist düşünce kendine alan bulabilmiştir. Bir başka ifadeyle liberalizmin devlete ve Eski Rejim'in yaşayan unsurlarına karşı mücadelesinde düşüş yaşanınca, ortada bu mücadeleyi sürdüreceği sol bir hareket de kalmamıştır (s. 80-82).* Buradan açıkça anlaşılacağı üzere, Rothbard, yaygın olan genel kanunun aksine liberalizmin karşısında taban tabana zıt olan ideolojinin sosyalizm değil, muhafazakarlık olduğunu iddia etmektedir. Sosyalizm ve liberalizm arasındaki benzerliği ise sosyalizmde bulunan iki farklı gelenek aracılığıyla açıklamaktadır. Sosyalist düşüncede, otoriter bir düşünceye cevaz veren Saint-Simon'cu akım karşısında konumlanan görece liberteryen, Marx ve Bakunin gibi düşünürlerin kavramsallaştırdığı devrimci bir akım vardır. Bu akım, devletin er ya da geç sönmüneceği fikrini savunmaktadır. Keza 19. yüzyılın başlarında etkili olan iki liberal

düşünür Charles Duyoner ve Charles Comte da buna benzer görüşler öne sürmüşlerdir. Onlara göre karşıt olan sınıflar işveren-işçi sınıfı değil, üretici sınıf ve bunların karşısında yer alan devletin kurduğu ve desteklediği imtiyazlılar grubudur.

Rothbard, ortaya koyduğu bu özgün tarihsel analizinin ardından sağ-sol kavramlarının ABD'deki seyrine odaklanmaktadır. ABD'de liberteryenlerin de genel itibariyle kabul ettiği yoruma göre Yeni Düzen'e (New Deal) kadar ABD liberteryen ilkelerin oldukça yaygın olduğu bir ülkeydi; ancak Roosevelt'in başlattığı solcu sayılabilecek müdahaleler yoluyla bu ilkeler aşındırıldı. Rothbard, bu yorumun tarihsel gerçeklerle uyuşmadığını belirtmektedir. Ona göre Yeni Düzen, serbest piyasa ekonomisine soldan yapılmış bir müdahale değildir; aksine faşizan yönü ağır basan sağdan yapılmış bir müdahaledir. Ayrıca serbestlik karşıtı bu uygulamaların Yeni Düzen'den en az 20 yıl öncesinden beri uygulanmakta olduğunun altını çizmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak Rothbard, 18. yüzyılda Batı'da yaşanan devrimlere gelinceye dek insanlığın Eski Rejim'in baskınlığı içinde yaşadığı tespitine binaen, liberteryenler açısından gelecekte umutlu olmak gerektiğini ifade etmektedir. Aynı biçimde ABD'de esmekte olan liberteryen karşıtı rüzgarların dineceğine ve daha özgürlükçü bir yaşamın var olabileceğine dair beklentilerle liberteryenlerin umudunu taze tutmaları gerektiğinin; yani kısa vadede olmasa bile uzun vadede iyimser ve ümitvar olmaları gerektiğinin altını çizmektedir.

Günümüzden bakıldığında, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte Rothbard'ın liberteryenizmin geleceği konusunda yaptığı tahlillerin nispeten doğrulandığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

<https://mises.org/library/rothbard-bibliography> (Erişim Tarihi: 01.05.2019)

ETİK: Bu makale, yazarın başvuru aşamasındaki beyanına göre; araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.

ETHIC: This article has been prepared in accordance with research and publication ethics, according to the author's statement at the application stage.

ÇIKAR ÇATIŞMASI VE FİNANSAL KATKI BEYANI: Yazarın başvuru aşamasındaki beyanına göre; çalışmanın tarafsızlığı ile ilgili bilinmesi gereken bir mali katkı veya diğer çıkar çatışma ihtimali (potansiyeli) ve ilişki alanı yoktur.

CONFLICT OF INTEREST AND FINANCIAL CONTRIBUTION DECLARATION: According to the author's statement at the application stage; There is no financial contribution or other conflict of interest possibility (potential) and relationship area that should be known about the objectivity of the study.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non-commercial 4.0 International License.
